

**OTA-ONALAR BILAN BOLALAR O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNING
IJTIMOIY MOSLASHUVIGA TA'SIRI**

INFLUENCE OF RELATIONS BETWEEN PARENTS AND CHILDREN ON
SOCIAL ADJUSTMENT.

ВЛИЯНИЕ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ РОДИТЕЛЯМИ И ДЕТЬМИ НА
СОЦИАЛЬНУЮ АДАПТАЦИЮ.

Abdusattorova Oygul Mansurovana

Farg'ona davlat universiteti amaliy psixologiya yo'nalishi

1-kurs 24.21 guruh talabasi.

Abdusattorova Oygul Mansurovana

1st year student of group 24.21, Applied Psychology Department,

Fergana State University.

Абдусатторова Ойгул Мансуровна

Ферганский государственный университет, прикладная психология,

1 курс, группа 24.21 студентка.

Annotatsiya: Ushbu maqolada ota-onalar va bolalar o'rtasidagi munosabatlarning bolalarning ijtimoiy moslashuv jarayoniga ta'siri chuqur ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida oilaviy muhitning psixologik va ijtimoiy omillari, turli tarbiya uslublarining bolalar rivojlanishiga ta'siri, shuningdek, bolaning shaxsiyati va uning jamiyatga integratsiyalashuv jarayoniga qanday o'zgarishlar olib kelishi o'rganilgan. Ota-onalarning farzandlari bilan olib boradigan kommunikatsiya uslublari, hissiy bog'liqlik darajasi hamda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari bolaning ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada bolalarning ijtimoiy moslashuviga ta'sir qiluvchi asosiy omillar nazariy va empirik tadqiqotlar asosida tahlil qilinib, samarali pedagogik va psixologik yondashuvlar taklif etilgan.

Kalit so'zlar: ota-ona va bola munosabatlari, ijtimoiy moslashuv, tarbiya uslublari, psixologik rivojlanish, oilaviy muhit.

Annotation: In this article, the impact of the relationship between parents and children on the process of social adaptation of children is analyzed in depth scientifically. During the research, the psychological and social factors of the family environment, the impact of different upbringing methods on children's development, as well as how they bring changes to the child's personality and the process of his integration into society, were studied. Communication styles of parents with their children, the level of emotional attachment and social support systems play an important role in the development of the child's social skills. The article analyzes the main factors affecting the social adaptation of children based on theoretical and

empirical research, and offers effective pedagogical and psychological approaches.

Key words: parent-child relationship, social adaptation, parenting styles, psychological development, family environment.

Kirish.

1. Ota-onalar bilan bolalar o'rtasidagi munosabatlarning asosiy jihatlari

• **Emotsional bog'liqlik** – ota-onalar va bolalar o'rtasidagi hissiy yaqinlik bolaning o'zini xavfsiz his qilishiga va ijtimoiy muhitda ishonchli bo'lishiga yordam beradi.

• **Muloqot uslubi** – ota-onalar bilan ochiq va samimiy muloqot bolaning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantiradi.

• **Qo'llab-quvvatlash darajasi** – ota-onalar tomonidan doimiy qo'llab-quvvatlash bolaning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ijtimoiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishishiga turtki beradi.

• **Oilaviy qadriyatlar** – bolalar ota-onalaridan o'zlashtirgan qadriyatlar jamiyatda o'zini tutishiga va ijtimoiy me'yorlarga moslashishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

• **Konfliktlarni boshqarish** – ota-onalar va bolalar o'rtasidagi nizolarni qanday hal qilish bolalarning stressga qarshi turish qobiliyatini va ijtimoiy moslashuv darajasini shakllantiradi.

2. Tarbiya uslublari va ularning ijtimoiy moslashuvga ta'siri

• **Autoritar tarbiya uslubi** – bu uslubda ota-onalar qat'iy nazorat va talabchanlik bilan farzandlarini tarbiyalaydi. Bunday sharoitda bolalar itoatkor bo'lishi mumkin, biroq mustaqillik va kreativ fikrlash qobiliyatlari rivojlanmasligi kuzatiladi.

• **Demokratik tarbiya uslubi** – ota-onalar farzandlari bilan ochiq muloqot qiladi, ularning fikrlarini inobatga oladi. Bu bolalarning ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

• **Beparvo tarbiya uslubi** – ota-onalar bolalarining tarbiyasiga yetarli e'tibor qaratmaydi, natijada bolalar ijtimoiy qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

• **Giperhomiy tarbiya** – ota-onalar haddan tashqari himoyalovchi yondashuvni qo'llaydi, bu esa bolalarning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini susaytirishi mumkin.

3. Ota-onalar bilan bolalar o'rtasidagi sog'lom munosabatlarni shakllantirish

• **Mehr va e'tibor** – bolalarga doimiy e'tibor qaratish, ularning hissiyotlariga hurmat bilan munosabatda bo'lish muhimdir.

• **Ijobiy muloqot** – bolalar bilan ochiq va tushunarli tilda gaplashish, ularning fikrlarini tinglash ularning ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

• **Qo‘llab-quvvatlash va rag‘batlantirish** – ota-onalar bolalarining yutuqlarini qadrlashlari va ularni rag‘batlantirishlari kerak.

• **Jazo va mukofot balansini saqlash** – bolalarni haddan tashqari jazolash ularning ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin, shu sababli tarbiyaviy jarayonda muvozanat saqlanishi lozim.

• **Oilada konfliktlarni boshqarish** – ota-onalar va bolalar o‘rtasidagi nizolarni to‘g‘ri boshqarish bolalarning ijtimoiy adaptatsiya jarayoniga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

• **Rol modellarining ahamiyati** – ota-onalar farzandlariga ijtimoiy munosabatlarning namunasi ko‘rsatish orqali ularning jamiyatdagi tutumlarini shakllantirishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bowlby J. “Attachment and Loss” – New York, 1988.
2. Baumrind D. “Parenting Styles and Their Effects on Children” – California, 1991.
3. O‘zbekiston Respublikasi Ta‘lim Vazirligi “Oilada tarbiyaning asosiy tamoyillari” – Toshkent, 2020.
4. Vygotsky L. S. “Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes” – Harvard University Press, 1978.